

Marek Szulakiewicz
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Colloquia Torunensia – historia i idee

Dialog nie jest po prostu elegancką szermierką słowną.
Jest on nade wszystko i przede wszystkim współpracą.

José María González Ruiz

W roku 1995 świętowano w Toruniu 350. rocznicę Colloquium Charitativum. Zarówno środowiska religijne, jak też środowisko Uniwersytetu Mikołaja Kopernika oraz władze polityczne i miejskie ukazały to wydarzenie z roku 1645 jako ważny historyczny fakt dla Rzeczypospolitej, Kościoła powszechnego i dla samego Torunia. Dlatego już w roku 1994 powstał Komitet Organizacyjny, który tworzyli: rektor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika prof. Andrzej Jamiołkowski, prezydent Torunia dr Jerzy Wieczorek, ordynariusz diecezji toruńskiej biskup dr Andrzej Suski oraz prezes Towarzystwa Naukowego w Toruniu prof. Marian Biskup. Efektem prac tego Komitetu oraz wielu innych osób było zorganizowanie w dniach 13–15 października 1995 roku uroczystych obchodów 350-lecia Colloquium Charitativum. Do obchodów włączono także pochówek królowej Anny Wazówny¹.

Profesor Kazimierz Maliszewski – opisując te obchody – wskazuje, że rozpoczęły się one w Auli UMK w piątek, 13 października o godzinie 16.00. Przybyli wtedy przedstawiciele różnych Kościołów chrześcijańskich, dyplomaci, politycy, ludzie nauki i społeczność akademicka, aby po 350. latach rozważyć tamto doniosłe wydarzenie, jakim było spotkanie trzech skonfliktowanych ze sobą wyznań, podczas którego – zachęceni przez katolików – poszukiwano jedności chrześcijaństwa i ustrzeżenia Rzeczypospolitej przed wojnami religijnymi. Chcąc jeszcze bardziej utrwalić w świadomości to ważne wydarzenie, a jednocześnie zaakcentować idee dialogu i konieczność uczenia się szanowania przekonań politycznych i religijnych, postanowiono, aby Toruń stał się miejscem dialogu o ważnych współczesnych problemach i aby organizować raz w roku uroczyste

---

¹ Por. K. Maliszewski (red.), *Colloquium Charitativum Secundum*, Toruń 1996, s. 7.

sesje naukowe, będące forum takiego dialogu. Sesje te – pod nazwą Colloquia Torunensia (CT) – odbywają się w listopadzie i organizowane są pod patronatem Rektora UMK, Prezydenta Miasta Torunia, Biskupa Diecezji Toruńskiej oraz Prezesa Toruńskiego Towarzystwa Naukowego.

Pierwsze sesje CT nosiły wyraźnie historyczny charakter oraz wynikały z bieżących wydarzeń społecznych i politycznych. Wskazywano w nich nie tylko, że przeszłość może żyć we współczesnej narracji kulturowej, ale również to, że właśnie w niej można odnaleźć wiele sytuacji, gdy – mimo wzajemnych sprzeczności i konfliktów – potrafią ze sobą rozmawiać. Ważnymi tematami stawały się również problemy, które ujawniały się wraz z przemianami ustrojowymi w Polsce i ich konsekwencjami. Zmiana ustrojowa zaczęła w sposób widoczny polaryzować polskie społeczeństwo i czyniła aktualnym pytanie o to, czy w tej nowej rzeczywistości będziemy umieli wzajemnie szanować swoje przekonania polityczne i religijne? Postępująca demokratyzacja społeczeństwa oraz gospodarka rynkowa sprawiły też, że załamał się jednolity porządek normatywny, ujawniając pluralizm światopoglądów i sposobów życia. Stąd sesje na temat dialogu, filozofii dialogu, dialogu społecznego itp., podczas których uczono o dialogu i przełamano schemat dwóch odrębnych i wrogich postaw światopoglądowych. Dyskusje odbywały się wokół ważnych problemów, które – między innymi – związane były z pytaniami: Czy różne koncepcje świata mogą być nieantagonistyczne? Czy w koncepcjach świata, ideach politycznych i światopoglądowych, które są krytykowane i odrzucane, mogą być zawarte pozytywne aspekty, służące do lepszego poznania siebie i innych? Czy możliwy jest dialog kulturowy mimo nierówności?

Obok tych pytań i problemów nowe tematy pojawiły się wraz z procesem integracji Polski z Unią Europejską. Sesje wokół tych ważnych zagadnień kulturowych dotyczyły dialogu polsko-niemieckiego, wspólnej obecności w Europie, możliwości dialogu w nowej Europie oraz możliwości tworzenia jednej Europy przy zachowaniu różnorodności kultur. Podczas tych dyskusji podejmowano ważne problemy na temat jednoczących elementów obecnych w kulturze Europy i wpływie różnorodności kulturowej na teraźniejszość i przyszłość Europy. W duchu Colloquium Charitativum z XVII wieku i tym razem w Toruniu powtarzano po raz kolejny, że nie można na drodze jednoczenia Europy ograniczać się do działań społeczno-gospodarczych ani prawno-proceduralnych, lecz liczy się również tożsamość kulturowa i duchowy wymiar Europy. Akcentowano również, że odniesienie do wspólnych tradycji i wartości oznacza konieczność jednoczesnego wspierania różnorodności kulturowej Europy i wspólnego dziedzictwa europejskiego.

W roku 2005 organizacja kolejnych edycji CT została powierzona ks. prof. Jerzemu Bagrowiczowi. Uznając podstawowe przesłanie tych spotkań i histo-

ryczną potrzebę dialogu, zmieniono też nieco formułę. Poczynając od tego roku sesje składały się z dwu części. Pierwsza miała formułę zamkniętą i uczestniczyli w niej zaproszeni goście oraz badacze z Torunia. Miejszem spotkań był Zamek Bierzgłowski, w którym mieści się Diecezjalne Centrum Kultury. W tym dawnym zamku krzyżackim, korzystając z gościny biskupa dr. Andrzeja Suskiego, odbywały się burzliwe dyskusje, w których ujawniała się wola przekształcenia wielu aktualnych antagonizmów we wzajemne partnerstwo i postawę ciągłego poszukiwania. Po tej zamkniętej części w Zamku Bierzgłowskim, która odbywała się zawsze w piątek, następnego dnia (w sobotę) w Dworze Artusa odbywała się część druga, która zawsze składała się z wykładów plenarnych i dyskusji.

Ksiądz prof. Jerzy Bagrowicz był organizatorem siedmiu sesji. W porównaniu z pierwszymi dyskusjami miały one charakter religijno-filozoficzny i dotyczyły nie tylko przemian w Polsce, lecz również we współczesnym świecie, świadomości człowieka i postępującego kryzysu kultury Zachodu. Kryzys ten, przewidywany i wskazywany od dawna przez filozofów, wyrażający się między innymi w tym, że sam człowiek przejął kontrolę nad wartościami, wyznaczył świat naszego życia i stał się „kryzysem prawdy w stosunkach międzyludzkich, brakiem odpowiedzialności za słowo, czysto utylitarnym stosunkiem do człowieka, zatrącając poczucia prawdziwego dobra wspólnego”². Pytano między innymi o to, jak przezwyciężyć widoczne oznaki takiego kryzysu kulturowego, z którym zmagają się Europa (abp J. Życiński)? Podjęcie dyskusji na ten temat, ale również nad stanem współczesnej kultury i jej podstawowymi problemami, stało się możliwe podczas CT wraz z wieloma badaczami, twórcami kultury i duchownymi. Wśród nich wymienić należy między innymi: ks. Andrzeja Szostka, Jarosława Gowina, Hannę Suchocką, o. Jacka Salija, Andrzeja Zolla, Krzysztofa Zanussiego, Szwacha Weisa, abp. Józefa Życińskiego, abp. Marka Jędraszewskiego, o. Wacława Oszańcę, Andrzeja Szahaja, Zbigniewa Stawrowskiego, Andrzeja Kusa. Starano się też ukazać różne wątki współczesnych dyskusji o człowieku, zarówno jego miejsce w kosmosie, jak i w kulturze dzisiejszej. Podejmowane dyskusje w tej edycji CT dotyczyły też innych ważnych tematów dla naszej kultury. Podkreślano w nich, że kultura współczesna charakteryzuje się często kolizją wartości i sensu. Taka sytuacja skłócenia jednostki z teraźniejszością, i zagubienia w wielości rzeczywistości, może stanowić dzisiaj drogę do dialogu. Jedną z form przetrwania w takiej pluralistycznej rzeczywistości jest właśnie dialog, który przejmuje rolę narzędzia porządkującego i budującego nowy świat. Doświadczając przemiany religii we współczesnym życiu, dyskutowano także nad jej miejscem w życiu

---

² Jan Paweł II, *Dives in misericordia*, 12.

publicznym oraz nad obecnością i nieobecnością Boga w kulturze współczesnej. Podjęto również problem relacji kultury i religii, poszukując możliwości i konieczności nowego wymiaru dialogu między nimi. Szczególnie ważne – zarówno ze względu na tematy, jak i udział zaproszonych gości – były dyskusje na temat pokoju i współczesnych prób rozumienia człowieka. „Obok nas – wskazywał organizator ks. Bagrowicz – są nie tylko ludzie podzielający z nami nasze rozumienie wartości... Jesteśmy wezwani nie tylko do tego, aby ich tolerować, ale z nimi rozmawiać i wspólnie dążyć do osiągnięcia dobra”³. Podczas tych wszystkich spotkań w Toruniu podkreślano, że dialog nie jest wspólnym konstruowaniem prawdy i wartości, ani tym bardziej próbą pokonania przeciwnika, przekonaniem do swoich racji, czy też poszukiwaniem jakiegoś sztucznego kompromisu. Realizuje się w nim idea udzielania sobie wzajemnie wartości i wola wzajemnego doskonalenia. Dlatego jest on naszym wspólnym sposobem bycia (człowieka, religii, kultur, ideologii), w którym chodzi o udzielenie sobie wzajemnie posiadanych wartości i wzbogacenie siebie samego.

Wraz ze zmianą władz rektorskich UMK (2012), i objęciem obowiązków Rektora przez prof. Andrzeja Tretyna, zmienił się również organizator CT. Funkcję tę przejął dr hab. Ryszard Wiśniewski, prof. UMK, absolwent prawa, ale też filozof i etyk, autor wielu rozpraw poświęconych dwudziestowiecznej polskiej filozofii wartości. Zorganizował on sześć sesji, podczas których często dokonywała się konfrontacja ideowa, odpowiadająca koncepcji dwóch odrębnych stanowisk. Wykorzystując elementy debaty oxfordzkiej, do dialogu zapraszani byli uczeni, publicyści, badacze, duchowni – często radykalnie różniący się poglądami. Dawało to możliwość słuchaczom i publiczności uczestnictwa w autentycznym sporze i konfrontacji sprzecznych stanowisk. Głównymi tematami rozmowy były wielkie, a nawet podstawowe problemy, jakimi żyło polskie społeczeństwo w tym czasie, a które wywoływały dyskusje, a nawet spory światopoglądowe. Spotkania te były często konfrontacją wielu postaw ideowo-filozoficznych i przeniesieniem tych konfrontacji na rozmowę i poszukiwanie współpracy. Wśród ważnych tematów należy wymienić: „Spór o prawa kobiet”, „Własność intelektualna w przestrzeni publicznej”, „Spór o rolę mediów w Polsce”, „Jak być w Polsce patriotą?”, „Prawda i uczciwość w życiu publicznym”.

Do 2018 roku zorganizowano łącznie dwadzieścia trzy edycje konferencji, w których uczestniczyli przedstawiciele ośrodków akademickich, polityków, przedstawiciele różnych religii i wyznań, jak również reprezentanci innych środowisk otwartych na dialog i współpracę. Byli to uczeni wielu specjalności (filo-

---

³ K. J. Bagrowicz (red.), *Religie i kultury. Odwaga nowego dialogu*, Toruń 2008, s. 139.

zofowie, socjologowie, biologowie, astronomowie, lekarze), ale też dziennikarze, teologowie i duchowni Kościołów chrześcijańskich, muzułmanie i wyznawcy innych religii. W organizację tych spotkań było zawsze włączone Miasto Toruń, wraz z prezydentem Michałem Zaleskim, Diecezja Toruńska wraz z biskupem dr. Andrzejem Suskim oraz Toruńskie Towarzystwo Naukowe wraz z kolejnymi prezesami: śp. prof. Andrzejem Woszczykiem, prof. Janem Kopcewiczem, prof. Andrzejem Radziwińskim. Za naukową część odpowiedzialny był Uniwersytet Mikołaja Kopernika wraz z kolejnymi rektorami: prof. Andrzejem Jamiołkowskim, prof. Andrzejem Radziwińskim oraz prof. Andrzejem Tretynem. Wielką rolę w organizacji poszczególnych sesji odgrywała Kanclerz UMK Justyna Morzy oraz Beata Kubik. Dzięki wypracowanej formule interdyscyplinarności i cyklicznemu charakterowi inicjatywa takich spotkań wniosła znaczący wkład w wolę przekształcania częstych współczesnych antagonizmów w postawę otwartości i życzliwości, będąc też miejscem kreowania przestrzeni dla wymiany poglądów i doświadczeń.

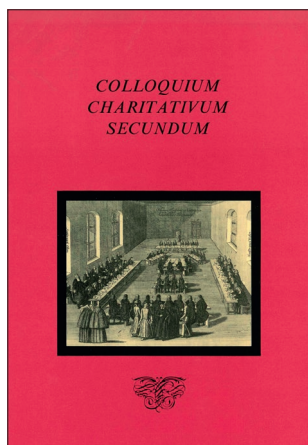
Dorobek CT potwierdzony jest również wydaniem 23 tomów publikacji, których edytorem i wydawcą było Toruńskie Towarzystwo Naukowe. Zdając sobie sprawę z częstych napięć istniejących między różnymi postawami, sprzeczności między różnymi koncepcjami życia, wreszcie z panujących walk politycznych między różnymi opcjami, CT wyrastały z woli przekształcenia aktualnych antagonizmów we wzajemne partnerstwo. Realizując przesłanie *Colloquium Charitativum* z 1645 roku z Torunia, w każdej edycji CT wołano zawsze o braterską rozmowę. Przesłania te stają się szczególnie istotne we współczesnej Polsce. Coraz częściej dzisiaj konstruowane i przeciwstawiane są dwa makroprojekty życia publicznego. Pierwszy z nich wyrasta wokół hasła obrony (kultury, prywatności, życia, godności, tożsamości, równości, wolności, tolerancji, chrześcijaństwa...) przed zagrożeniami i dehumanizacją. Drugi wyrasta wokół dialogu i rozumienia, i oznacza on uczenie się od siebie nawzajem oraz okazywanie sobie szacunku i zrozumienia. Trzeba podkreślić, że „obrona” jest hasłem ze świata militarnego; jest to zamierzony lub wymuszony rodzaj walki, ale też wyraz defensywności człowieka i kultury, i nawet, gdy jest tam dążenie do dobra, to wyrażone jest ono w języku walki, pokonania kogoś, kto z góry konstytuowany jest jako wróg i przeciwnik. Coraz częściej współczesne zwanie się tych dwóch projektów życia publicznego wydaje się sytuacją, w której priorytetem powinna być raczej obrona zagrożonych dziś wartości niż dialog. Tymczasem w Toruniu od dwudziestu trzech lat – realizując idee *Colloquium Charitativum* – tworzone jest przesłanie, że istnieje możliwość innej drogi i należy w dialogu podejmować próby poszukiwania tego, co łączy, a nie tego, co dzieli.

Colloquia Torunensia: I–XXIV

Colloquia Torunensia I – 13–15 października 1995 roku

Temat: *Colloquium charitativum secundum*

Organizator: prof. Kazimierz Maliszewski

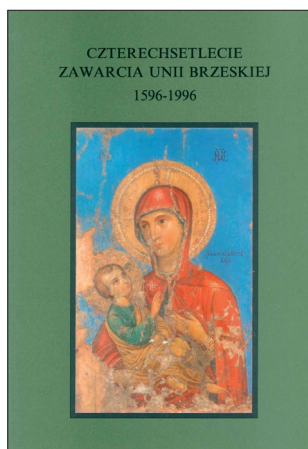

SPIS TREŚCI	
Część I	
Wstęp (Kazimierz Maliszewski)	5
Adresy i wystąpienia powitalne	13
Część II — Referaty	
<i>Edmund Piasez</i> — Colloquium Charitativum. Przygotowania — przebieg — rezultat	29
<i>Janusz Maliek</i> — Europa w roku 1645 — uwarunkowania polityczne i religijne Colloquium Charitativum	39
<i>Kazimierz Maliszewski</i> — Tradycje tolerancji polskiej — I Rzeczpospolita	47
<i>Stanisław Celestyn Napiórkowski</i> — Dialog i jego społeczne znaczenie w świetle doświadczeń chrześcijaństwa	57
<i>Manfred Uglorz</i> — Dążenia ku jedności wyznaniowej i społecznej	71
<i>Zdzisław Tranda</i> — Ekumenizm — postęp czy regres?	77
<i>Michał Czajkowski</i> — Drogi przesyżyciania trudności ekumenicznych	89
<i>Alofons Noszol</i> — Integralna wizja ekumenii	97
Część III — Aneksy	
Kazanie wygłoszone przez ks.bp. Jana Szarka w katedrze Świętych Janów 14 X 1995 r.	109
Biblioteczne dla Colloquium Charitativum (<i>Stefan Czaja</i>)	112
Dawne biblie w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu (<i>Maria Strutyńska</i>)	114
Przemówienie podczas otwarcia wystawy w Muzeum Okręgowym w Ratuszu 13 X 1995 r. (<i>Michał Woźniak</i>)	116

Colloquia Torunensia II – 28–29 listopada 1996 roku

Temat: *Czterechsetlecie zawarcia unii brzeskiej 1596–1996*

Organizator: prof. Stanisław Alexandrowicz

Spis treści	
Wstęp (<i>Stanisław Alexandrowicz, Tomasz Kempa</i>)	5
<i>Hanna Dylagowa</i>	
Unia brzeska. Genezys — dzieje — zagłada	11
<i>Janusz Andrzej Drob</i>	
Unia brzeska. Stereotypy i granica kultur	25
<i>Tomasz Kempa</i>	
Unijne koncepcje Konstantego Wasyla Ostrońskiego	33
<i>Antoni Mironowicz</i>	
Unia uniwersalna według Teodozego Wasilewicza	49
<i>Józef Maroszek</i>	
Dziedzictwo unii kościelnej w krajobrazie kulturowym Podlasia 1596–1996	57
<i>Witold Kolbuk</i>	
Tradycje unii brzeskiej w świadomości społeczeństwa Królestwa Polskiego w XIX wieku	95
<i>Henryk Ruciński</i>	
Unia uźhorodzka i jej następstwa w dawnym Królestwie Węgierskim	105
<i>Zofia Waszkiewicz</i>	
Neunia — nieudany eksperyment?	127
<i>Waldemar Deluga</i>	
Przemiany w ikonografii Kościoła greckokatolickiego w XVIII wieku	147
<i>Krzyszyna Mart</i>	
Ikonografia chełmskiej Hodegetrii	157

Colloquia Torunensia III – 25 października 1997 roku

Temat: *Kultura czynnikiem jednoczącym Europę*

Organizator: prof. Janusz Kryszak

Spis treści	
Wstęp (<i>Janusz Kryszak</i>)	5
<i>Karl Dedecius</i> — To była Europa	8
<i>Aleksander Gieysztor</i> — Podwaliny kultury europejskiej	18
<i>Gerard Labuda</i> — O naturze i strukturze kultury	23
<i>Sławomir Kalemka</i> — Głos w dyskusji	30

Colloquia Torunensia V – 13 listopada 1999 roku

Temat: *Filozofia dialogu*

Organizator: prof. Marian Kallas

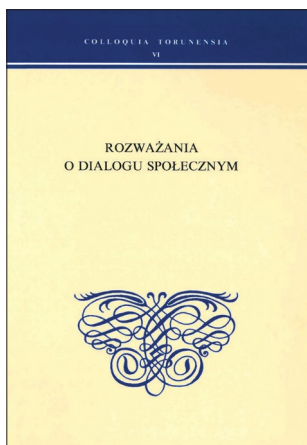

Spis treści	
Wstęp (<i>Marian Kallas</i>)	5
Wystąpienia okolicznościowe	7
<i>Włodzimierz Tyburski</i> — Idea dialogu w dziejach filozofii	15
<i>Krzysztof Wieczorek</i> — Spotkanie osób — źródło prawdy i wartości	29
<i>Bp Marek Jędraszewski</i> — Dialog jako sposób wypełniania przez Kościół jego działalności we współczesnym świecie. Nauczanie Ojca Świętego Jana Pawła II na temat dialogu	41
<i>Janusz Justyński</i> — Głos w dyskusji	53

Colloquia Torunensia VI – 4 listopada 2000 roku

Temat: *Rozważania o dialogu społecznym*

Organizator : prof. Marian Kallas

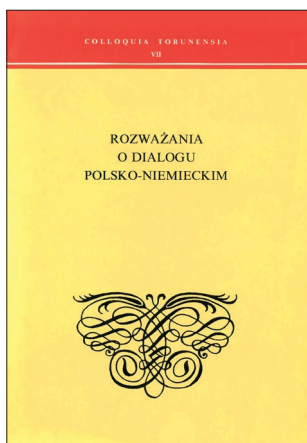
Spis treści

Wstęp (<i>Marian Kallas</i>)	5
<i>Janusz Mucha</i> — Dialog kulturowy w warunkach nierówności	7
<i>bp Bronisław Dembowski</i> — Kościół w dialogu z niewierzącymi dzisiaj	17
<i>Krzysztof Pomian</i> — Demokracja: sztuka kompromisu	27
<i>Włodzimierz Winclawski</i> — Kilka uwag ogólnych na temat dialogu społecznego	35

Colloquia Torunensia VII – 27 października 2001 roku

Temat: *Rozważania o dialogu polsko-niemieckim*

Organizator: prof. Marian Kallas

Spis treści

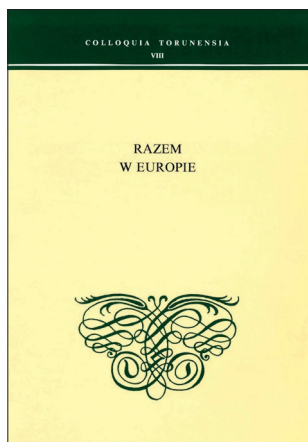
Wstęp (<i>Marian Kallas</i>)	5
<i>Thomas Läufer</i> — Niemcy w dialogu z Polską	7
<i>Adam Halaciński</i> — Polska w dialogu z Niemcami	16
<i>Mieczysław Wojciechowski</i> — Na zakończenie obrad	24

Colloquia Torunensia VIII – 9 listopada 2002 roku

Temat: *Razem w Europie*

Organizator: prof. Marian Kallas

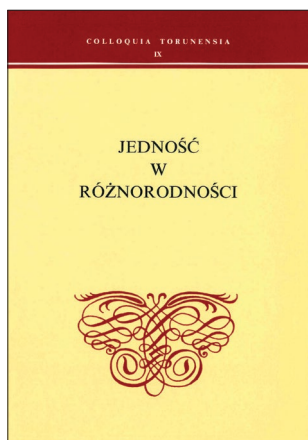
Spis treści

Wstęp (<i>Marian Kallas</i>)	5
<i>Krzysztof Pomian</i> — Spory o Europę	7
<i>Hans Henning Hahn</i> — Niemcy i Polacy a mentalna konstrukcja Europy. Refleksje historyka	18
<i>Janusz Maltek</i> — Relacja z obrad	29
Przemówienie Nadburmistrza Getyngi Jürgena Danielowskiego (w przekładzie na język polski)	31

Colloquia Torunensia IX – 25 października 2003 roku

Temat: *Jedność w różnorodności*

Organizator –prof. Marian Kallas

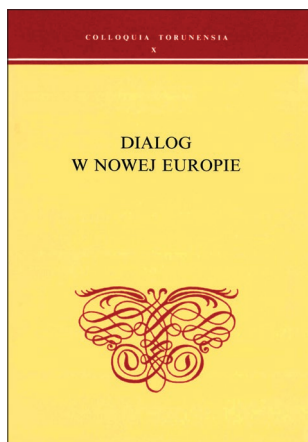
Spis treści

Wstęp (<i>Marian Kallas</i>)	5
<i>ks. Ryszard Knapieński</i> — Kultura chrześcijańska miejscem spotkania krajów Europy	7
<i>Bogusław Dybaś</i> — Toruń — miasto europejskie. Modelowość i specyfika historycznego rozwoju	21
<i>Kazimierz Maliszewski</i> — Wpływ różnorodności kulturowej i wyznaniowej na mentalność elit mieszczaństwa toruńskiego w XVII-XVIII wieku. Z dziejów recepcji kultury europejskiej w Toruniu	29
<i>Marian Filar</i> — Relacja z obrad	45

Colloquia Torunensia X – 23 października 2004 roku

Temat: *Dialog w nowej Europie*

Organizator: prof. Zbigniew Witkowski

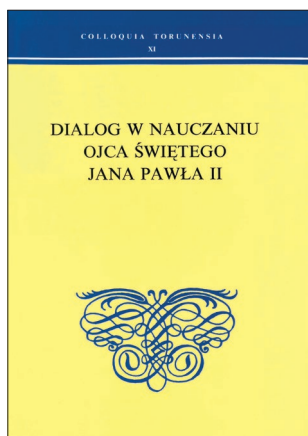

Spis treści	
Wstęp (Zbigniew Witkowski)	5
Kard. Camillo Ruini — Z doświadczeń dialogu między Kościołem i światem kultury. Włoski „Projekt kultury ugruntowanej w chrześcijaństwie”	7
Leszek Kuk — Osobliwości dyskursu politycznego w Polsce. Uwarunkowania historyczne i współczesne	16
Włodzimierz Tyburski, Ryszard Wiśniewski — Etyczny wymiar dialogu	28
Ryszard Michalski — Dialog Jana Pawła II ze światem	38
Zbigniew Witkowski — Dialog w Nowej Europie. Podsumowanie	45

Colloquia Torunensia XI – 15 października 2005 roku

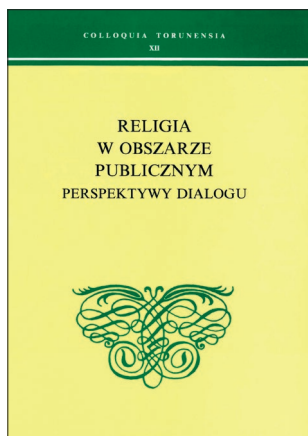
Temat: *Dialog w nauczaniu Ojca Świętego Jana Pawła II*

Organizator: ks. prof. Jerzy Bagrowicz

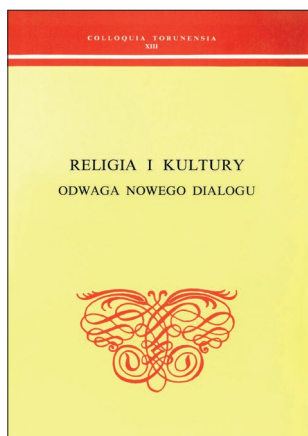
Spis treści	
Wstęp (ks. Jerzy Bagrowicz)	5
Ks. Jerzy Bagrowicz — Wprowadzenie w obrady	7
Włodzimierz Winclawski — Uspołecznienie a dialog	9
Andrzej Szostek MIC — Jan Paweł II i dialog	13
Andrzej Tomczak — Jan Paweł II — dialog między nauką i wiarą	25
Janusz Pomiewierski — Jan Paweł II — papież dialogu ze współczesnością	33
Ks. Jerzy Bagrowicz — Podsumowanie obrad	39
Biogramy autorów	45

Colloquia Torunensia XII – 3–4 listopada 2006 roku
 Temat: *Religia w obszarze publicznym. Perspektywy dialogu*
 Organizator: ks. prof. Jerzy Bagrowicz

Spis treści	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Słowo wstępne	5
Zamek Bierzglowski (3 XI 2006)	
Dyskusja panelowa „Religia w obszarze życia publicznego”	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Otwarcie sesji	9
<i>Ks. Remigiusz Sobanski</i> – Religia i jej miejsce w świecie	11
<i>Jarosław Gowin</i> – Obecność chrześcijanina w życiu publicznym	17
Głosy w dyskusji	23
Toruń – Dwór Artusa (4 XI 2006)	
Sesja otwarta „Religia w obszarze publicznym. Perspektywy dialogu”	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Wprowadzenie w obrady	51
<i>Ks. Kazimierz Dola</i> – Religia w życiu społecznym. Perspektywa historyczna	53
<i>Jacek Salij OP</i> – Religia w życiu społecznym. Perspektywa współczesna	63
<i>Hanna Suchocka</i> – Odniesienie do Boga i do wartości chrześcijańskich w konstytucjach europejskich	73
<i>Andrzej Zoll</i> – Chrześcijanin w nowoczesnym państwie	91
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Religia w życiu publicznym. Podsumowanie obrad	101
Biogramy autorów	105
Ilustracje	107

Colloquia Torunensia XIII – 9–10 listopada 2007 roku
 Temat: *Religia i kultury. Odwaga nowego dialogu*
 Organizator: ks. prof. Jerzy Bagrowicz

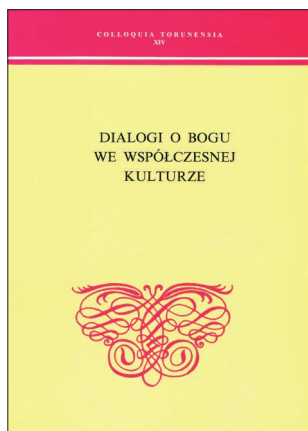

Spis treści	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Słowo wstępne	5
Zamek Bierzglowski (9 XI 2007)	
Dyskusja panelowa „Religia i kultury. Odwaga nowego dialogu”	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Otwarcie sesji	9
<i>Marek Szulakiewicz</i> – Dialog religii i kultur – o odwadze do nowego dialogu	11
<i>Agata Skowron-Nalborczyk</i> – Dialog międzyreligijny chrześcijan i muzułmanów: wybrane przykłady z Europy i USA	31
<i>Mirosław Patalon</i> – Dialogiczna teologia religii	43
Głosy w dyskusji	53
Dwór Artusa (10 XI 2007)	
Sesja otwarta „Religia i kultury. Odwaga nowego dialogu”	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Wprowadzenie w obrady	83
<i>Abp Józef Zyciński</i> – Asyż 1986 – jako wyraz troski Kościoła o dialog kultur i religii	87
<i>Ks. Waldemar Chrostowski</i> – Ratyżbna 2006 – dialog jako źródło napięć	99
<i>Abp Jeremiasz</i> – Religie jako źródło konfliktów?	111
<i>Krzysztof Maria Byrski</i> – Treść i szanse dialogu religii i kultur dziś	121
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Religie i kultury. Odwaga nowego dialogu. Podsumowanie obrad	139
Biogramy autorów	143
Ilustracje	145

Colloquia Torunensia XIV – 7–8 listopada 2008 roku

Temat: *Dialogi o Bogu we współczesnej kulturze*

Organizatorzy: ks. prof. Jerzy Bagrowicz, prof. Marek Szulakiewicz

Spis treści	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Słowo wstępne	5
Zamek Bierzgowlski (7 XI 2008)	
Dyskusja panelowa „Dialogi o Bogu we współczesnej kulturze”	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Otwarcie sesji	9
<i>Krzysztof Mech</i> – Boskość w czasach postnaturalizmu	11
<i>Jerzy Sannowski</i> – Dlaczego niektórzy ludzie nie potrzebują Boga?	25
Głosy w dyskusji	35
Toruń – Dwór Artusa (8 XI 2008)	
Sesja otwarta	
„Dialogi o Bogu we współczesnej kulturze”	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Wprowadzenie w obrady	47
<i>Marek Szulakiewicz</i> – Bóg dzisiaj. Jak mówić współczesnemu człowiekowi o Bogu?	51
<i>Ks. Stanisław Kowalczyk</i> – Współcześni uczeni w rozmowie o Bogu	73
<i>S. Barbara Chyrowicz</i> – Natura jako norma w sporze o przyszłość ludzkiej kondycji	85
<i>O. Wacław Oszejca</i> – Bóg współczesnych poetów	97
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Dialogi o Bogu we współczesnej kulturze	115
Biogramy autorów	119
Dokumentacja zdjęciowa Colloquiów 2008	121

Colloquia Torunensia XV – 6–7 listopada 2009 roku

Temat: *Niech słowa religii będą zawsze słowami pokoju*

Organizatorzy: ks. prof. Jerzy Bagrowicz, prof. Marek Szulakiewicz

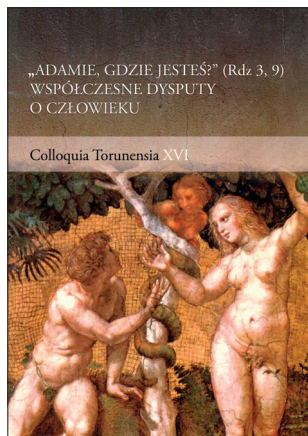

Spis treści	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Słowo wstępne	5
Zamek Bierzgowlskim (6 XI 2010)	
Dyskusja panelowa „Niech słowa religii będą zawsze słowami pokoju”	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Otwarcie sesji	9
<i>Andrzej Szlachaj</i> – Religia a pokój	13
<i>Aniela Dybas</i> – Pokój jako zadanie czasów globalizacji	17
Głosy w dyskusji	31
Toruń – Dwór Artusa (7 XI 2009)	
Sesja otwarta	
„Niech słowa religii będą zawsze słowami pokoju”	
<i>Bp Andrzej Suski</i> – Słowo wprowadzające	77
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Wprowadzenie w obrady	79
<i>Abp Henryk Muszyński</i> – <i>Pokój Mój daję wam</i> (1 14, 27) – Imiona pokoju	83
<i>Szenach Weis</i> – Kiedy Żyd wypowiada słowo <i>Shalom</i>	93
<i>Maciej Zięba OP</i> – Pokój dziełem solidarności – Jan Paweł II w służbie pokoju	99
<i>Selim Chazbijewicz</i> – Przesłanie pokoju w Koranie	115
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – „Niech słowa religii będą zawsze słowami pokoju!” Jan Paweł II. Podsumowanie obrad	123
Biogramy autorów	129
Dokumentacja fotograficzna. XV Colloquia Torunensia 2009	133

Colloquia Torunensia XVI – 5–6 listopada 2010 roku

Temat: „*Adamie, gdzie jesteś?*” (Rdz 3, 9): *współczesne dysputy o człowieku*

Organizatorzy: ks. prof. Jerzy Bagrowicz, prof. Marek Szulakiewicz

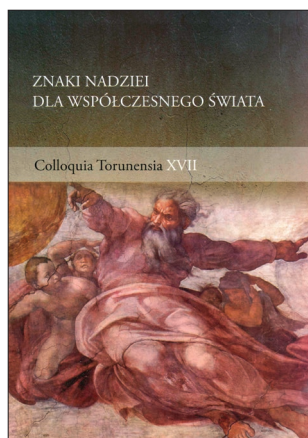

Spis treści	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Słowo wstępne	5
Zamek Bierzglowski (5 XI 2010)	
Dyskusja panelowa „Adamie, gdzie jesteś?”	
– współczesne dysputy o człowieku	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Otwarcie sesji	11
<i>Zbigniew Stawrowski</i> – Wszczęświat a człowiek – perspektywa humanisty	15
<i>Andrzej Kus</i> – Wszczęświat i człowiek – perspektywa astronoma	23
Głosy w dyskusji	49
Toruń – Dwór Artusa (6 XI 2010)	
Sesja otwarta	
<i>Andrzej Radziwiński</i> – Słowo wprowadzające	95
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Wprowadzenie w obrady	99
<i>Wojciech P. Grygiel</i> – Człowiek zagubiony w Kosmosie?	103
<i>Krzysztof Dorosz</i> – Człowiek wobec historii	113
<i>Krzysztof Zamusi</i> – Między brzydota a pięknem	123
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – „Adamie, gdzie jesteś?” (Rdz 3, 9) – współczesne dysputy o człowieku	133
Wywiad	
„Pomagają nam być bardziej ludźmi!” – z Siostrą Małgorzatą Chmielewską rozmawia Jarosław Horowski	137
Biogramy autorów	169
Dokumentacja fotograficzna XVI Colloquiów 2010	177

Colloquia Torunensia XVII – 4–5 listopada 2011 roku

Temat: *Znaki nadziei dla współczesnego świata*

Organizatorzy: ks. prof. Jerzy Bagrowicz, prof. Marek Szulakiewicz

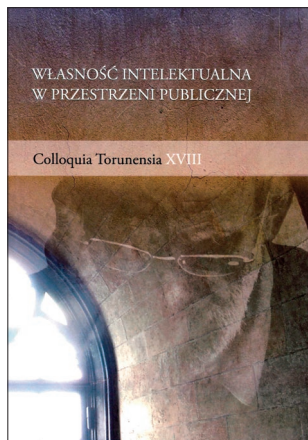
Spis treści	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Słowo wstępne	5
Zamek Bierzglowski (4 XI 2011)	
„Znaki nadziei dla współczesnego świata”	
Dyskusja panelowa	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Otwarcie sesji	11
<i>Zbigniew Mikołajko</i> – Na co ma nadzieję niewierzący humanista?	13
<i>Krzysztof Dorosz</i> – Nadzieja zobowiązuje	19
Głosy w dyskusji	25
Toruń – Dwór Artusa (5 XI 2011)	
Sesja otwarta	
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Otwarcie sesji i wprowadzenie w obrady	65
<i>Michał Zaleski</i> – Wręczenie Medalu „Thorunium” dla Księdza Profesora Jerzego Bagrowicza	67
Przesłanie Prezydenta Bronisława Komorowskiego	71
<i>Marek Jurek</i> – Przyszłość Europy – znaki nadziei	75
<i>Włodzimierz Karaszewski</i> – Skazani na niesprawiedliwość społeczną?	83
<i>S. Małgorzata Chmielewska</i> – Skazani na niesprawiedliwość społeczną?	91
<i>Piotr M. A. Cywiński</i> – Auschwitz – Europa – Asyż. Czy jest możliwa nadzieja w cieniu krematoriów?	97
<i>Bp Andrzej Czaja</i> – Chrześcijaństwo przyszłości – znaki nadziei	101
<i>Ks. Jerzy Bagrowicz</i> – Znaki nadziei dla współczesnego świata – podsumowanie obrad	113
Biogramy autorów	117
Dokumentacja fotograficzna XVII Colloquiów 2011	121

Colloquia Torunensia XVIII – 16–17 listopada 2012 roku

Temat: *Własność intelektualna w przestrzeni publicznej*

Organizator: dr hab. Ryszard Wiśniewski, prof. UMK

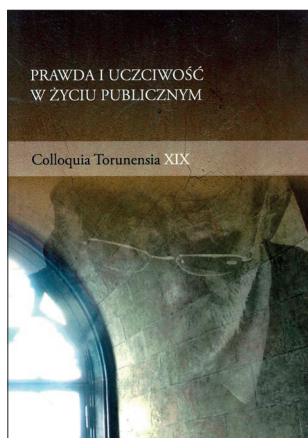

Spis treści	
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Słowo wstępne	5
Centrum Dialogu im. M. Jana Pawła II (16 listopada 2012 r.)	
„Własność intelektualna w przestrzeni publicznej”	
Stanowiska panelistów	
<i>Tomasz Schudał</i> – Eksplozja pola kultury. Konsekwencje dla prawa autorskiego z perspektywy współczesnej socjologii kultury	13
<i>Andrzej Sosnowski</i> – Moralny aspekt własności intelektualnej (w kontekście Internetu)	19
<i>Michał Komar</i> – Ochrona własności intelektualnej w perspektywie twórców i ich organizacji	25
<i>Zbigniew Krzywiałki</i> – Kłifa uwag z perspektywy twórcy	33
<i>Andrzej Adamusiński</i> – Ochrona maglowych praw autorskich w cyfrowym świecie – aspekty prawne związane z wymianą plików w Internecie	37
<i>Tadeusz Zieliński</i> – Ochrona własności intelektualnej z perspektywy Parlamentu Europejskiego	45
Centrum Dialogu im. M. Jana Pawła II – Dwie Artusa (17 listopada 2012 r.)	
Wypowiedzi uzupełniające i naśladowe	
<i>Miroslaw Młicki</i> – Własność intelektualna w przestrzeni publicznej: perspektywa teologii moralnej	51
<i>Krzysztof Lewandowski</i> – Dostępność twórczości (własności intelektualnej) jako problem prawa i społeczeństwa	59
<i>Joanna Taczowska-Oleczkowska</i> – Własność intelektualna w perspektywie prawa autorskiego	65
<i>David Burdowski</i> – Perspektywa edukacji prawnej	71
<i>Marcin Zelenka</i> – Własność intelektualna w perspektywie teologii moralnej	75
<i>Witajna Schudał</i> – Dla wszystkich czy dla wybranych? Media w dobie Internetu	79
<i>Bogumiła J. Rożdża</i> – Głos w sprawie ochrony własności konserwatorów i murańców	83
Głosy w dyskusji	91
<i>Jerzy Bagrowicz</i>	91
<i>Andrzej Bałmucki</i>	94
<i>Beata Przyborska</i>	94
<i>Marcel Szulciewicz</i>	95
<i>Tomasz Schudał</i>	95
<i>Michał Komar</i>	97
<i>Andrzej Sosnowski</i>	97
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Podsumowanie	101
Biogramy autorów	105
Dokumentacja fotograficzna XVIII Colloquia Torunensia 2012	109

Colloquia Torunensia XIX – 8–9 listopada 2013 roku

Temat: *Prawda i uczciwość w życiu publicznym*

Organizator: dr hab. Ryszard Wiśniewski, prof. UMK

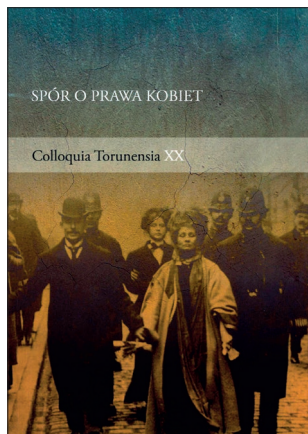
Spis treści		
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Słowo wstępne	5	
Centrum Dialogu im. M. Jana Pawła II (8 listopada 2013 r.)		
Stanowiska panelistów		
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Otwarcie XIX Colloquia Torunensia	13	
<i>Krzysztof Szachiewicz</i> – Aktywność prawdy i uczciwości. Korkkie wprowadzenie w problematykę	15	
<i>Miroslaw Młicki</i> – Hermeneutyka normy: nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu	23	
<i>Piotr Domaracki</i> – Prawda i uczciwość w perspektywie dialogicznej	29	
<i>Wojciech Polak</i> – Kłamstwo w sferze publicznej i kryzys systemów demokratycznych	35	
<i>Marcel Jędrzejko</i> – Prawda i uczciwość w praktyce marketingu politycznego	39	
<i>Sławomir Drodick</i> – Prawda i uczciwość w praktykach populacyjnych	45	
Dyskusja w Centrum Dialogu. Uczestnicy dyskusji: prof. Ryszard Wiśniewski, red. Paweł Włodarski, prof. Andrzej Zybertowicz, ks. dr hab. Tomasz Dutkiewicz, prof. Wojciech Polak, prof. Jan Kopiczyński, prof. Włodzisław Tyburski, bp Andrzej Suski, prof. Andrzej Jamiołowski, ks. Jerry Molin		51
Dwie Artusa		
(9 listopada 2013 r.)		
<i>Andrzej Tryjka</i> – Otwarcie debaty publicznej w Dworze Artusa	67	
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Wprowadzenie w debatę	71	
Debaty, w której udział wzięli: ks. prof. Alfred Wiernicki, prof. Andrzej Szabuj, prof. Andrzej Zybertowicz, red. Paweł Włodarski, prof. Ryszard Wiśniewski, dr Janusz Czarnacki, prof. Piotr Penykowski, prof. Wojciech Polak, mgr Michał Fijałkowski, prof. Grażyna Halikiewicz-Sójka		75
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Podsumowanie i zamknięcie obrad	117	
Biogramy uczestników XIX Colloquia Torunensia	119	
Dokumentacja fotograficzna XIX Colloquia Torunensia 2013	123	

Colloquia Torunensia XX – 21–22 listopada 2014 roku

Temat: *Spór o prawa kobiet*

Organizator: dr hab. Ryszard Wiśniewski, prof. UMK

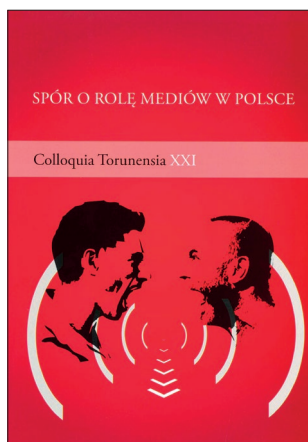

Spis treści	
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Słowo wstępne	5
Centrum Dialogu im. św. Jana Pawła II (21 listopada 2014 r.) O godności kobiety – debata seminaryjna	
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Otwarcie seminarium	9
<i>Ks. Marian Machniek</i> – <i>Mulieris dignitatem</i> inspiracją do dyskusji na temat godności i praw kobiet	13
<i>Aneta Gawkowska</i> – Wpływ <i>Mulieris dignitatem</i> na rozwój Nowego Feminizmu	21
<i>Piotr Domeracki</i> – O etycznych warunkach dialogu wokół feminizmu	33
Dyskusja w Centrum Dialogu. Uczestnicy dyskusji: moderator: Ryszard Wiśniewski, Magdalena Środa, Aleksandra Derra, Paweł Bortkiewicz, Marcin Kilanowski, Marian Machniek, Ewa Bińczyk, Beata Przyborowska, Aneta Gawkowska, Jan Kopcewicz, Andrzej Tretyn, ks. Mikołaj Hajduczenia, ks. Jerzy Mešin, Anna Wróblewska, Anna Kola, Monika Kacprzak	41
Sala Mieszczanka Ratusza Staromiejskiego (22 listopada 2014 roku) Spór o prawa kobiet – debata publiczna	
<i>Michał Zaleski</i> – Otwarcie debaty publicznej	67
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Wprowadzenie w debatę	71
Debata panelowa i dyskusja. Uczestnicy debaty: Ks. Paweł Bortkiewicz, Aleksandra Derra, Aneta Gawkowska, Marcin Kilanowski, ks. Marian Machniek, Magdalena Środa	75
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Podsumowanie i zamknięcie obrad	121
Biogramy uczestników XX Colloquia Torunensia	123
Dokumentacja fotograficzna XX Colloquia Torunensia 2014	127

Colloquia Torunensia XXI – 6–7 listopada 2015 roku

Temat: *Spór o rolę mediów w Polsce*

Organizator: dr hab. Ryszard Wiśniewski, prof. UMK

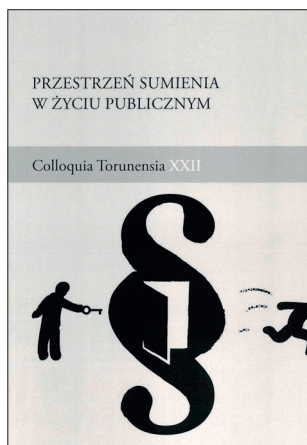

Spis treści	
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Słowo wstępne	5
Logos i etos mediów w Polsce – debata seminaryjna w Centrum Dialogu im. św. Jana Pawła II (6 listopada 2015 r.)	
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Słowo na otwarcie	9
<i>Marck Jezicki</i> – <i>Media – między informowaniem a zaangażowaniem</i>	13
<i>Marcin Zebienka</i> – <i>Jakościowa zmiana czy „nie nowego pod słońcem”?</i> <i>Głos epoki</i>	19
Dyskusja – moderator: Ryszard Wiśniewski, uczestnicy dyskusji: Małgorzata Laszcz, Hanna Karp, Bogdan Lewandowski, Marcin Czryzniewski, Marcin Kilanowski, Ryszard Warta, Andrzej Radziński, Andrzej Szalaj, Beata Przyborowska, Paweł Guzyński OP, Michał Zaleski	29
Spór o rolę mediów w Polsce – debata publiczna w Sali Mieszczanki Ratusza Staromiejskiego (7 listopada 2015 r.)	
<i>Roman Czaja</i> – Słowo na otwarcie debaty	61
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Wprowadzenie w debatę	63
Debata panelowa i dyskusja – moderator: Ryszard Wiśniewski; uczestnicy debaty: Wiesław Godziś, Andrzej Szalaj, Małgorzata Laszcz, Marcin Czryzniewski, Paweł Guzyński OP i głosy ze strony publiczności	67
<i>Ryszard Wiśniewski</i> – Podsumowanie i zamknięcie obrad	107
Biogramy uczestników XXI edycji Colloquia Torunensia	109
Dokumentacja fotograficzna XXI edycji Colloquia Torunensia	113

Colloquia Torunensia XXII – 18–19 listopada 2016 roku

Temat: *Przestrzeń sumienia w życiu publicznym*

Organizator: dr hab. Ryszard Wiśniewski, prof. UMK

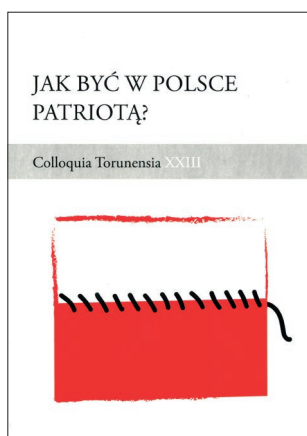

Spis treści	
Ryszard Wiśniewski – <i>Słowo wstępne</i>	5
Zrozumieć sumienie – debata seminaryjna w Centrum Dialogu im. św. Jana Pawła II (18 listopada 2016 r.)	
Ryszard Wiśniewski – <i>Słowo na otwarcie</i>	9
Zbigniew Wnart – <i>Problem sumienia – kilka uwag o źródłach teologicznej refleksji nad rozpoznaniem dobra i zła</i>	13
Agata Czarniecka – <i>Ustawowy rachunek sumienia</i>	19
Marcin Leźniński – <i>Konflikty sumienia w polu bioetyki</i>	27
Marcin Jaranowski – <i>Wolery sumienia</i>	33
Dyskusja – moderator: Ryszard Wiśniewski, uczestnicy: Alfred Wierzbicki, Jan Herrlich-Woleński, Agata Czarniecka, Ewa Podreż, Monika Plątek, Bogdan Chazan, Andrzej Suski, Michał Wabakiewicz, Marcin Leźniński, Marcin Jaranowski	35
Przestrzeń sumienia w życiu publicznym – debata publiczna w Sali Mieszkańskiej Ratusza Staromiejskiego (19 listopada 2016 r.)	
Michał Zaleski – <i>Otwarcie debaty</i>	65
Ryszard Wiśniewski – <i>Powitanie</i>	67
Debata panelowa i dyskusja – moderator: Ryszard Wiśniewski, uczestnicy debaty panelowej: Bogdan Chazan, Jan Herrlich-Woleński, Monika Plątek, Ewa Podreż, Alfred Wierzbicki i głosy ze strony publiczności	71
Biogramy uczestników debaty seminaryjnej i publicznej	117
XXII Colloquia Torunensia – dokumentacja fotograficzna (fot. Adam Zakrzewski)	121

Colloquia Torunensia XXIII – 17–18 listopada 2017 roku

Temat: *Jak być w Polsce patriotą?*

Organizator: dr hab. Ryszard Wiśniewski, prof. UMK

Spis treści	
Ryszard Wiśniewski – <i>Słowo wstępne</i>	5
Problem tolerancji w Polsce i stosunek do obcych. Dyskusja seminaryjna w Centrum Dialogu im. św. Jana Pawła II (17 listopada 2017 r.)	
Ryszard Wiśniewski – <i>Słowo na otwarcie</i>	9
Włodzimierz Tyburski – <i>Tradycje tolerancji w Polsce</i>	13
Krzysztof Stachewicz – <i>Kilka uwag o wartości tolerancji</i>	19
Wiesław Lużyński – <i>Patriotyzm w nauce społecznym Kościoła</i>	27
Dyskusja w Centrum Dialogu	31
Uczestnicy dyskusji: moderator Ryszard Wiśniewski, Jacek Hołówka, Jacek Bartylek, ks. Andrzej Szostek, bp Andrzej Suski, Arkadiusz Kierys, Violetta Kopńska, Krzysztof Pilarz, Janusz Malicki, Włodzimierz Tyburski, Krzysztof Stachewicz	
Jak być w Polsce patriotą? Debata publiczna w Sali Mieszkańskiej Ratusza Staromiejskiego (18 listopada 2017 roku)	
Andrzej Tretym – <i>Otwarcie debaty</i>	55
Ryszard Wiśniewski – <i>Wprowadzenie do debaty</i>	57
Debata panelowa i dyskusja	61
Uczestnicy debaty: moderator Ryszard Wiśniewski, Jacek Hołówka, Jacek Bartylek, ks. Andrzej Szostek, Violetta Kopńska, Arkadiusz Kierys i głosy ze strony publiczności: ks. Jerzy Bagrowicz, Maria Maczulisiewicz, Stanisław Rakowicz, Agata Wozniak, Maciej Cichowicz	
Biogramy uczestników XXIII edycji Colloquia Torunensia	95
Dokumentacja fotograficzna XXIII edycji Colloquia Torunensia	99

Colloquia Torunensia XXIV – 8–9 listopada 2019 roku
Temat: *Homo Novus* – w poszukiwaniu nowego człowieka
Organizator: prof. Marek Szulakiewicz

